

ETT KOMPLEMENT TILL BOKSLUTSBOKEN,
BOKFÖRINGSBOKEN OCH NYCKELTALEN.

SVENSK REDOVISNING

BULLETTINEN

2022

NUMMER 1

BAS
inte bara en kontoplan

BULLETINEN

Ansvarig utgivare

ISABEL CARENDI

TELEFON: 08-598 191 33

E-POST: ISABEL.CARENDI@NJ.SE

Huvudredaktör

SVEN-INGE DANIELSSON

Redaktionsråd

MATS BROCKERT

BIRGITTA ÅHLANDER

CLAES ERIKSSON

E-POST: INFO@BAS.SE

Bulletinen är utgiven för BAS-kontogruppen i Stockholm AB av Norstedts Juridik AB, 106 47 Stockholm.

Införda artiklar återger författarnas åsikter, vilka inte behöver stödjäs av BAS.

Manuskript till artiklar sänds till redaktionsrådet under e-post-adressen: info@bas.se

BAS-kontogruppen i Stockholm AB, Drottninggatan 89,
113 60 Stockholm

BAS FRÅGESERVICE

Frågor om löpande bokföring i allmänhet och om BAS-relaterade frågor i synnerhet kan, kostnadsfritt och i begränsad omfattning, ställas till info@bas.se.

PRENUMERATION

Bulletinen Nyhetsbrev 1 485 kr exkl. moms

Bulletinen E-post 1 330 kr exkl. moms

Bulletinen utkommer med 4 nummer per år.

Prenumeranter bör omgående anmäla adressförändringar.

Enstaka häften säljs endast i mån av tillgång.

BESTÄLLNINGAR: www.nj.se

order@forlagssystem.se

ISSN 2001-1652

ISBN 978-91-39-02664-8

PRODUKTION: eddy.se ab, Visby 2022

TRYCK: Norstedts Juridik, 2022

Att mångfaldiga innehållet i detta verk, helt eller delvis, utan medgivande av Norstedts Juridik AB är förbjudet enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Förbudet gäller varje form av mångfaldigande, såsom exempelvis tryckning, kopiering, ljudinspelning liksom elektronisk återgivning eller överföring.

FÖRORD

3

Sven-Inge Danielsson

ARTIKLAR

5

Per Lindblom

Intäktsredovisning hos en
mäklare kan vara svårare än
att sälja ett hus

18

Johan Rudengren

Bokföringsnämnden, BFN
hotet mot rättvisande bild av ett
företags resultat och ställning

22

Claes Eriksson

Hur ska årsredovisningen dateras?

26

Mats Brockert

Kundförluster – vilken styrka av
bevisning krävs för nedskrivning?

33

Mats Brockert

Högsta förvaltningsdomstolen
om när näringsverksamhet
föreligger

3

Förord

Nytt år – vad kommer 2022 att bjuda på? Ja, det vet vi givetvis inte, men vi hoppas att pandemin drar sig tillbaka och att världens folk får ett bra år trots alla oroshärdar.

I skuggan av det som sker i stora vida världen kommer här ännu ett nummer av Bulletinen, som vanligt med flera intressanta artiklar. Är normeringen för årsbokslutsföretag ändamålsenlig? Hur ska en årsredovisning egentligen dateras? Är normeringen tydlig vad gäller intäktsredovisningen för mäklare? Regler för hantering av kundförluster, ofta föremål för diskussion och debatt. Visst lockar dessa ämnesområden till fortsatt läsning av detta nummer av Bulletinen? Hämta en kopp kaffe, ta en liten paus och läs detta spännande nummer i lugn och ro.

Som jag skrev i inledningen, vad 2022 kommer att bjuda på vet vi i dagsläget inte. Men det vi vet är att BAS-intressenternas Förening bjuder på första versionen av BAS-kontoplanen i maskinläsbart format. Det är en välkommen nyhet för våra programleverantörer. Som jag skrev om i tidigare nummer kommer BAS under 2022 att arbeta för att ytterligare stärka samarbetet med programleverantörerna.

Ett projekt som vi ser fram emot med stora förväntningar är Bokföringsnämndens pågående utvärdering av K-regelverken. Detta ska förhoppningsvis bland annat leda till att vi får ännu tydligare regelverk för upprättandet av bokslut och årsredovisningar. Från BAS sida är vi beredda att göra de eventuella uppdateringar som behövs för att du som användare av kontoplanen ska få ett bra stöd som i slutändan leder fram till en korrekt årsredovisning.

Precis som man pratat om vikten av bra material när man följt längdåknigen i OS, är det ju på samma sätt för oss ekonomer. Det är viktigt att ha rätt material och en viktig komponent i detta är givetvis att ha tillgång till en aktuell och uppdaterad BAS-kontoplan. 2022 års upplaga finns sedan en tid tillbaka att ladda hem, det är bara att gå in på www.bas.se.

För många som arbetar med redovisning innebär första halvåret en tid där arbetsbelastningen emellanåt kan blir lite för hög. Tänk på att det är viktigt med återhämtning – vi kan lika lite som deltagarna i OS prestera på toppnivå dag ut och dag in om vi inte avsätter tid för återhämtning mellan prestationerna. Så se till att hinna med er själva och ert välmående.

Med hälsningar från mitt lantställe i Dalarna där det i dag bjöds på några plusgrader men där snön ligger vit utanför husknuten.

Sven-Inge Danielsson

Redovisningsspecialist och ordförande i BAS-intressenternas Förening

5

Intäktsredovisning hos en mäklare kan vara svårare än att sälja ett hus

Av Per Lindblom

Jag tror nästan alla har en uppfattning om vad en fastighetsmäklare gör. Troligen har inte riktigt lika många funderat på vilken redovisningsmässig typ av tjänst en mäklare levererar och hur den ska redovisas. Jag har möjligen fel, men jag tror vi har underskattat utmaningen att redovisningsmässigt hantera pågående, ej avslutade, mäklaruppdrag över bokslutsdagen.

I denna artikel kommer jag redogöra för hur utformningen av mäklarens avtal med kund påverkar redovisningen i företaget om det föreligger påbörjade men ännu inte avslutade mäklaruppdrag per balansdagen. Normeringen är inte tydlig i denna fråga vilket kan leda till tolkningsproblem som får betydelse för bolagets skattekostnad och för storleken på redovisade utdelningsbara medel.

Dessutom kommenteras vad som torde vara obligatoriska tilläggsupplysningar i en årsredovisning för ett mäklarföretag kopplat till intäkterna.

Min uppfattning är att det finns i princip tre grundmoment för en mäklare att ta betalt för den tjänst som levereras.

- Renodlat provisionsuppdrag
- Garanterat arvode med en provisionsdel
- Garanterat arvode

Av vad jag förstår är ersättningen för mäklaruppdraget på en aktiv marknad (inte sällan i storstad) i princip alltid ett renodlat provisionsuppdrag. På mindre aktiva marknader är det åtminstone inte ovanligt med ett garanterat arvode alternativt med ett garanterat arvode med en mindre provisionsdel.

Det är heller inte ovanligt med ett garanterat arvode i samband med mäklartjänster kopplade till nyproducerade lägenheter, eller för den delen, som ett ramavtal kopplat till någon av de större bostadsrättsutvecklarna eller en större bostadsrättsförening.

Mäklarens uppgift, eller tjänst om ni så vill, utgörs i huvudsak av att identifiera en köpare till ett objekt och tillse att ett köpeavtal kommer till stånd. För att kunna leverera denna tjänst har mäklaren givetvis omkostnader.

Dessa kostnader torde uppkomma vid rekviderande av uppdraget, samt vid utförandet av uppdraget. När det gäller kostnader för att rekvidera uppdrag har den delen ingen bäring på vidare resonemang varför vi inte närmare uppehåller oss vid den.

Kostnader för att utföra uppdraget torde bland annat utgöra tiden för att undersöka objektet, ta fram planritningar, fotografering, presentation av objekt i olika kanaler (annonser), styling, visningar, hantering av potentiella köpare, budgivning och avtalsskrivning med mera. För dessa moment har mäklaren såväl interna som externa kostnader som är kopplade till den levererade tjänsten. Vidare tillkommer indirekta kostnader för transport, lokaler, avskrivningar med mera.

BFNAR 2016:10 Årsredovisning i mindre företag (K2)

Det framgår av kapitel 6 Rörelseintäkter hur intäkter ska redovisas. Först ska konstateras att det rör sig om en försåld tjänst och sedan måste man göra bedömningen vilken typ av tjänst som avses.

Vad som är ett tjänsteuppdrag definieras i punkt 6.8.

Därefter delar K2 upp tjänster i fyra olika kategorier;

- 6.9 Provisionsbaserade uppdrag
- 6.10 Uppdrag på löpande räkning
- 6.11 Uppdrag med ett obestämt antal aktiviteter under en överenskommen tidsperiod
- 6.12 Fast pris

Vad är ett tjänsteuppdrag?

Av punkt 6.8 framgår att ett tjänsteuppdrag föreligger om det finns ett avtal som innebär att ett företag under en tidsperiod ska utföra en eller flera tjänster.

Det är tämligen klart att ett mäklaruppdrag uppfyller dessa kriterier. Det finns ett avtal om att mäklaren ska hjälpa ägaren till objektet att hitta en köpare. Det är mer regel än undantag att mäklaren har en tidsbestämd period på sig att hitta köparen.

Fast Pris

Av normeringen (punkt 6.12) framgår att uppdrag till fast pris är andra uppdrag än sådan enligt punkterna 6.9–6.11. Skulle ett sådant uppdrag föreligga ska intäkter och kostnader kopplade till uppdraget redovisas enligt punkterna 6.15–6.25. Något förenklat uttryckt är fastprisuppdrag sådana uppdrag som inte passar in i definitionen av de övriga tre uppdragstyperna.

Provisionsbaserat uppdrag

I punkt 6.9 står att läsa ”Ett provisionsbaserat uppdrag är ett uppdrag för vilket inkomsten grundar sig på utfallet av försäljningen av andras varor eller utförda tjänster. Intäkten från ett provisionsbaserat uppdrag ska redovisas enligt 6.26”.

Förvisso står det i 6.9 ”försäljning av andras varor” och en fastighetsmäklares intäkter bygger inte på försäljningen av andras varor utan snarare tillgångar. Normgivaren klargör under alla förhållanden att mäklarintäkter som bygger på provision ska redovisas enligt punkt 6.9 eftersom man i kommentaren klargör att ”Exempel på provisionsbaserade uppdrag är uppdrag som en fastighetsmäklare utför mot en ersättning motsvarande en viss procent av försäljningspriset”.

Man ska dock uppmärksamma att kommentarstexten fortsätter ”Även ett uppdrag där mäklaren har rätt till dels en garanterad minimiersättning oberoende av vilket pris fastigheten säljs för, dels provision, ska betraktas som provisionsbaserat uppdrag. Minimiersättningen får däremot inte vara så hög att uppdraget egentligen är att anse som ett uppdrag till fast pris”.

Av kommentaren följer att om ersättningen utgår som ett garanterat minimiarvode, samt en del provision, måste företaget göra en bedöm-

ning om det rör sig om ett uppdrag till fast pris eller ett provisionsbase-
rat uppdrag.

Frågan infinner sig då vad som i sammanhanget menas med ”inte så
hög” – hur mycket är det och i relation till vad?

En del ”storhetsbegrepp” finns definierade, som nedanstående (se
bl.a. prop. 2017/18:245 s. 184 och prop. 1999/2000:2 del I s. 504);

- Uteslutande eller så gott som uteslutande avses 90 % eller mer.
- Huvudsakligen avser från ca 75 % till ca 90 %
- Klart övervägande del avser från ca 60 % till 75 %
- Övervägande del avser mer än 50 %
- Betydande del avser ca 30 %
- Ringa avser ca 5 % till ca 10 %

Utan att det står något i K2 får man ändå utgå från att det inte är ett
isolerat högt procenttal eller belopp som avses. Högt ska rimligen tolkas
som att den garanterade minimisättningen ska sättas i relation till den
totala ersättningen. Det är ju tillvägagångssättet när man bedömer om
ett uppdrag är till fast pris eller löpande räkning.

Eftersom normgivaren valt att använda ett begrepp som inte är
definierat så blir detta en svår avvägning. En tolkning skulle kunna vara
att givet att alla intervall från i princip 50 % och uppåt är definierade så
är ”hög” mindre än 50 % av den totala intäkten. Dessutom tänker jag
att hade normgivaren menat mer än hälften så hade man med fördel
skrivit det. Skulle man likställa ”hög” med stor skulle jag landa i att
”hög” i detta fall skulle kunna vara i närheten av begreppet Betydande
del, dvs. ca 30 % av det totala arvodet.

Observera att jag gör inget anspråk på att fastställa ett procenttal för
vad som är att betrakta som en ”hög” andel, men man kan konstatera
att normgivning i detta fall är otydlig. Varje företag måste självt ta
ställning till vad de anser vara en ”hög” andel, dokumentera detta
ställningstagande och förhålla sig till det vid klassificeringen av upp-
draget. Det är närmast ofrånkomligt att det kommer att leda till olika
bedömningar i olika företag.

Nästa fråga blir om man måste vänta tills affären är klar så man vet
hur stor del av den totala ersättningen som kommer utgöras av provi-
sion, eller om man under ”resans gång” ska bedöma det provisionsbase-
rade beloppet. Om man jämför med klassificeringsreglerna för uppdrag
till fast pris, alternativt löpande räkning, finns ingen möjlighet med att
vänta tills uppdraget är slutfört innan bedömningen görs. Där får den
redovisningsskyldige utgå från sin bästa bedömning. Man kan jämföra
med ett entreprenaduppdrag som har ett anbud om ett fastpris där det
tillkommer ändrings- och tillägsarbeten som debiteras per timme.

Blir den någon skillnad?

Av ovanstående resonemang följer att en mäklare kan ha intäkter som dels är från provisionsbaserade uppdrag, dels uppdrag till fast pris.

Redovisning av provisionsbaserad intäkt

Av normeringen framgår att intäkten från ett provisionsuppdrag ska redovisas enligt punkt 6.26. Av tabellen vid aktuell punkt framgår;

Inkomst från	Intäkten redovisas
Provision som baseras på utfallet av försäljningen av andras varor eller utförda tjänster	Löpande om den provisionsgrundande försäljningen har skett eller den provisionsgrundande tjänsten är utförd och om övriga avtalsvillkor för provisionen är uppfyllda

Samt att det framgår av kommentaren att tjänsten huvudsakligen är utförd när avtal tecknats med köparen. Dock kan det bli aktuellt att fördröja intäktsredovisningen om affären är villkorad på något sätt som kan påverka den slutliga provisionen. Jag kan inte påminna mig om att jag sett några villkor i ”normala” mäklaravtal som skulle aktualisera den frågan.

Med andra ord torde det normala vara att intäkten ska bokföras när köpare och säljare undertecknar köpeavtalet.

Så långt en diskussion om när intäkten ska redovisas. Som kommer framgå nedan vid diskussion kring redovisningsreglerna vid uppdrag till fast pris måste också kostnadsaspekten hanteras.

I reglerna i kapitel 6 kopplat till provisionsintäkter finns inget angivet om hur kostnaderna ska hanteras. Det leder till att vi måste studera kapitel 7 Rörelsekostnader. I punkterna 7.4–7.8 beskrivs när en utgift ska redovisas som kostnad, även frågeschemat i slutet av kommentaren till avsnittet ger ett bra stöd om hur frågan ska hanteras.

En utgift som kan hänföras till en specifik inkomst ska redovisas som kostnad samma räkenskapsår som inkomsten redovisas som intäkt.

En utgift som inte kan hänföras till en specifik inkomst ska redovisas som kostnad det räkenskapsår som företaget tagit emot tjänsten eller övrig prestation som utgiften avser, om inte annat följer av tabellen i punkt 7.10.

I tabellen i punkt 7.11 visar normgivaren när utgifter för personal-kostnader ska redovisas som kostnad.

När det gäller externa utgifter för planritningar, fotografering, styling och vad det nu kan vara är det svårt att hävda att kopplingen till den specifika intäkten är så stark att det skulle innebära att kostnaden ska bokföras i samma period som intäkten. I dessa fall torde kostnaden bokföras i takt med att företaget tagit emot tjänsten som avses. Möjligen ska kostnaden för avtalsskrivningen kopplas till intäktstidpunkten.

Uppdragskostnader som består av kostnaden för egen personal med fast lön ska redovisas när arbetsprestationen är utförd. Har personalen provisionslön redovisas kostnaden när den provisionsgrundande händelsen inträffar, vilket är vid samma tidpunkt som den provisionsgrundande intäkten redovisas.

Detta leder till att företaget vars anställda har fast månadslön redovisar lönekostnaderna tidigare än provisionsintäkten, medan de företag vars anställda har provisionslön redovisar lönekostnaden samtidigt som provisionsintäkten.

Redovisning av intäkt från uppdrag till fast pris

Av normeringen framgår att redovisning av intäkter ska redovisas enligt huvudregeln eller enligt alternativregeln. Av normeringen framgår att vald princip gäller för samtliga uppdrag av samma sort, samt att principen ska användas konsekvent. Det framgår också att det är möjligt att byta från Alternativregel till Huvudregel, men för att byta från Huvudregel till Alternativregeln krävs särskilda omständigheter.

Huvudregeln

Om uppdraget ska resultatavräknas enligt huvudregeln ska en intäkt bokföras i enlighet med färdigställandegraden. Detta under förutsättning att man kan beräkna färdigställandegraden per balansdagen på ett tillförlitligt sätt.

Detta torde vara svårt att uppfylla innan man har säkra indikationer på att säljare och köpare kommer att sluta ett avtal och priset för tillgången i princip är känt, vilket troligen inte kan uppfyllas förrän avtalet är undertecknat eller åtminstone i nära anslutning till att avtalet ska undertecknas.

Om man inte kan beräkna färdigställandegraden på ett tillförlitligt sätt ska en intäkt redovisas per bokslutsdagen som motsvarar de uppdragsutgifter som uppkommit och sannolikt kommer att ersättas av beställaren.

Av detta följer att den redovisningsskyldige måste göra en bedömning om det är sannolikt att uppdraget kommer att fullföljas (avtal kommer att tecknas) och i så fall till en prisnivå som täcker de uppdragskostnader som uppkommit. Beroende på hur aktiv marknaden är kan det vara mer eller mindre svårt att bedöma sannolikheten för att uppdraget kommer att fullföljas. I rimlighetens namn är det väl så att om mäklaren har accepterat uppdraget så har mäklaren gjort en affärsmässig och professionell bedömning om möjligheten att fullfölja uppdraget och vilken insats som krävs. Jag är därför tämligen säker på att den enskilde mäklaren utifrån tidigare uppdrag kan göra en kvalificerad bedömning om uppdraget kommer att fullföljas.

Om den redovisningsskyldige bedömer att uppdraget kommer att fullföljas (en bedömning som kan ändras över tid beroende på olika omständigheter) ska en intäkt bokföras motsvarande summan av hitintills nedlagda utgifter i projektet.

Vad menas med alla uppdragsutgifter?

I punkt 6.20 skrivs ”motsvarande de uppdragsutgifter som uppkommit”, och i kommentaren skrivs ”alla uppkomna uppdragsutgifter”. Vi kan konstatera att det är skillnad mellan utgift och kostnad, men att normgivare skriver i kommentaren att utgifter som uppkommit på grund av uppdraget redovisas som kostnader.

Möjligen kan man fundera över metodiken och om det leder till att Omsättningsmättet som ska beskriva värdet av företagets prestation under en rapportperiod försämras genom att utgifter som inte är kostnader, ska hanteras som kostnader och därmed ökar omsättningen i redovisningen.

Tolkningssvårighet är formuleringen ”alla uppkomna uppdragsutgifter”. Vad jag kan finna så definieras inte uttrycket i K2 (vilket det gör i K3, vilket jag återkommer till). Men om det står ”alla” i regelverket så torde det innebära såväl indirekta- som direkta uppdragsutgifter.

Detta är i och för sig något överraskande givet att det i andra sammanhang i K2 är frivilligt att låta värdet av posten påverkas av indirekta tillverkning/produktionskostnader, se kommentaren till punkt 6.23 redovisning av uppdrag till fast pris enligt alternativregeln, samt punkt 12.11 värderingen av egentillverkade varor.

Detta leder till att i redovisningen ska man redovisa intäkter i paritet med alla uppdragsutgifter, fram till dess att uppdraget slutförs då resterande del av intäkten bokförs.

Alternativregel

Enligt alternativregeln ska en inkomst från ett uppdrag till fast pris redovisas som intäkt när arbetet är väsentligen fullgjort.

Även här finns några tolkningssvårigheter. Vad menas i sammanhanget med ”väsentligen fullgjort”? Ska det mätas utifrån hur mycket resurser mäklaren har lagt ned i förhållande till det totala resursuttaget eller innebär det att mäklaren väsentligen ska ha fullgjort sin leverans?

Viss vägledning kan fås av kommentaren till punkt 6.22 där ”väsentligen fullgjort” inom byggbranschen skulle kunna vara vid slutbesiktningen trots att det kvarstår vissa anmärkningar. Av detta kan man sluta sig till att ”väsentligen fullgjort” ska ses ur leveransperspektivet. Detta leder till att ”väsentligen fullgjort” mer eller mindre sammanfaller med kontraktsskrivningen, eller möjligen den tidpunkt när köpare och säljare godkänt utkastet till köpeavtal.

Fram till att den tidpunkten infaller ska ingen intäkt redovisas. Företaget ska som en positiv justeringspost i resultaträkningen redovisa ”de uppdragsutgifter under räkenskapsåret som hade kunnat läggas till anskaffningsvärdet för lager av egentillverkade varor, se 4 kap. 3 § tredje stycket årsredovisningslagen”. Återigen använder normgivaren begreppet uppdragsutgifter men givet hänvisningen till årsredovisningslagen där man kan läsa att begreppet ”kostnader” används och inte utgift, får man anse att det i detta sammanhang är kostnader som avses.

Som kommenterats tidigare står det företaget fritt att välja om de kostnader som ska aktiveras är såväl indirekta- som direkta uppdragskostnader, eller endast direkta uppdragskostnader.

Detta leder till att direkta uppdragskostnader ska redovisas som pågående arbete för annans räkning fram till dess att uppdraget är väsentligen slutfört. På frivillig basis kan den redovisningsskyldige även aktivera indirekta uppdragskostnader. Har företaget delfakturerat uppdraget ska dessa belopp räknas av.

Nedanstående tabell kan vara tillhjälp att om man har pågående mäklaruppdrag som avslutas efter balansdagen.

Bedöm om uppdraget i redovisningsmässigt perspektiv är ett provisionsuppdrag eller ett uppdrag till fast pris – **Hur stor del utgörs av provision?**

Företaget måste formulera en avgränsning utifrån begreppet ”hög”.

	Provisionsbaserat uppdrag	Fast pris Alternativ regel	Fast pris Huvudregel
Intäkter	Inga intäkter bokförs	Inga intäkter bokförs	Intäkter bokförs motsvarande samtliga direkta- och indirekta uppdragutgifter
Kostnader	Alla uppdragskostnader bokförs löpande utom provisionsbaserad ersättning till personalen	Alla direkta uppdragskostnader, utom provisionsbaserad ersättning till personalen, "ska vändas bort" som förändring pågående arbete	Alla uppdragsutgifter, utom provisionsbaserad ersättning till personalen, bokförs löpande
Resultat	Lägst	Näst lägst	Högst och lika som K3

Obligatoriska tilläggsupplysningar i K2

Av K2:s kapitel 18 framgår att företaget ska informera om de under året utfört tjänsteuppdrag till fast pris, och huruvida de tillämpar huvudregeln eller alternativregeln. Denna information ska finnas även om det per bokslutsdagen inte finns några pågående uppdrag, vilket är naturligt eftersom informationen avser hur intäkterna redovisas under året.

Om företaget under året haft mäklaruppdrag med garanterade arvoden eller uppdrag där provisionsdelen varit av den omfattningen att det egentligen är att betrakta som ett uppdrag till fast pris, finns således obligatorisk information att lämna. Informationen ska avse förekomsten av uppdrag till fast pris och om redovisningen sker enligt huvudregeln eller alternativregeln.

Jag rekommenderar varmt att företaget på frivillig basis informerar om vilka kriterier man haft för att klassificera uppdrag som har inslag av både en garanterad del och en provisionsdel

Om företaget vid redovisning enligt alternativregeln frivilligt väljer att aktivera indirekta uppdragsutgifter ska detta framgå.

I sammanhanget kan det vara på sin plats att hänvisa till RI Dnr 2017–801 där revisorn inte ansågs ha granskat en K2-årsredovisning tillräckligt då årsredovisningen saknade upplysning om huruvida aktuellt företag redovisade uppdrag till fast pris enligt huvudregel eller alternativregeln. Genom att inte notera den väsentliga avvikelserna ansågs revisorn ha åsidosatt god revisionsd.

Vidare framgår av punkt 18.12 att ett företag som redovisar tjänsteuppdrag till fast pris enligt alternativregeln i not ska lämna upplysningar om;

- Aktiverade nedlagda utgifter
- Fakturerat belopp

BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3)

Om man gör motsvarande analys av problemställningen men speglar den mot K3 kommer det sannolikt ge ett klarare svar om hur frågorna ska hanteras.

Aktuellt kapitel i K3 är 23 Intäkter, vari det framgår vad som är ett tjänsteuppdrag och att det finns två typer av uppdrag;

- uppdrag på löpande räkning och uppdrag till fast pris (punkterna 23.9, 23.11, 23.12).

Endast uppdrag till fast pris och uppdrag på löpande räkning

Notera att i K3 finns ingen uppdelning av uppdrag till fast pris, på provisionsbaserade uppdrag eller uppdrag med ett obestämt antal aktiviteter under en överenskommen tidsperiod på motsvarande sätt som i K2. Uppdragen med ett obestämt antal aktiviteter hanteras som en del av uppdrag till fast pris i punkten 23.26. Provisioner finns inte nämnt i kapitel 23 Det finns förvisso ytterligare ett eget avsnitt om vissa typer av intäkter i kapitel 23, men det behandlar Ränta, royalty och utdelning vilket inte kan vara tillämpligt i detta avseende.

Givet att det inte finns några särskilda regler om provisionsuppdrag måste reglerna om uppdrag till fast pris gälla. Detta utifrån definitionerna av fast pris (punkt 23.12) och löpande räkning (punkt 23.11) och att det inte finns några andra tillämpliga regler i aktuellt kapitel. Normgivaren har också i K2 indikerat att provisionsuppdrag är ett uppdrag till fast pris men till skillnad från K2 har K3 inga särregler för just den typen av uppdrag till fast pris (provisionsbaserade uppdrag).

Successiv vinstavräkning

Enligt K3:s huvudregel ska uppdrag till fast pris redovisas enligt successiv vinstavräkning. Kan det ekonomiska utfallet av ett uppdrag inte beräknas på ett tillförlitligt sätt, ska en intäkt motsvarande de uppkomna uppdragsutgifterna som sannolikt kommer att ersättas av beställaren bokföras (punkt 23.23).

Begreppet uppdragsutgifter i normeringen återkommer på samma sätt som i K2. I kommentaren till punkt 23.23 står att ”Uppdragsutgifter redovisas som kostnader det räkenskapsår som de uppkommer”. Även här uppkommer motsvarande fundering om inte redovisningsmässiga omsättningsmålet försämras (se tidigare kommentar om K2).

I K2 var begreppet Uppdragsutgifter inte definierat men av punkt 23.20 i K3 framgår att uppdraguppgifter ska omfatta;

- Utgifter som har direkt samband med den enskilda uppdraget
- Utgifter som avser uppdragsverksamheten i allmänhet och som kan fördelas ut på det enskilda uppdraget
- Sådana övriga utgifter som enligt avtalet kan debiteras beställaren

Sålunda är det klart att Uppdragsutgifter i detta fall omfattar såväl direkta som indirekta utgifter för uppdraget.

Detta leder sannolikt till att i redovisningen ska man redovisa intäkter i paritet med alla uppdragutgifter, fram till dess att uppdraget slutförs då resterande del av intäkten bokförs.

Färdigställandemetoden

För juridiska personer finns en möjlighet i K3 enligt punkt 23.31 redovisa uppdrag till fast pris enligt färdigställandemetoden.

Det gäller dock bara sådana pågående arbeten som avses i 17 kap. 23 § inkomstskattelagen (1999:1229). I Skatteverkets rättsliga vägledning SKV A 2016:6 finns mäklare med i uppräknningen över konsultföretag som avses i detta sammanhang, varför mäklare kan använda sig av detta undantag.

Detta innebär att fram till dess att uppdraget är väsentligen slutfört (avseende väsentligen slutfört, se ovan om K2) ska mäklaren redovisa samtliga uppdragsutgifter, såväl direkta som indirekta, som tillgång.

Detta leder till att samtliga uppdragsutgifter ska redovisas som tillgång fram till dess att uppdraget är väsentligen slutfört. Den redovisningsskyldige kan inte på frivillig basis avstå från att aktivera indirekta uppdragskostnader.

	Fast pris Färdigställande metod	Fast pris Successiv vinstavräkning
Intäkter	Inga intäkter bokförs	Intäkter bokförs motsvarande samtliga direkta- och indirekta uppdragutgifter
Kostnader	Alla direkta uppdragskostnader, utom provisionsbaserad ersättning till personalen, "ska vändas bort" som förändring pågående arbete	Alla uppdragsutgifter bokförs utom provisionsbaserad ersättning till personalen
Resultat	Högst	Högst

Begreppen "Högst" i tabellen är vid en jämförelse med K2.

Obligatoriska tilläggsupplysningar i K3

Av K3:s kapitel 8 framgår att företaget ska redogöra för vilka redovisningsprinciper som valts. Av kommentaren framgår att företaget ska lämna upplysningar som underlättar för användaren att förstå hur transaktioner bl.a. avseende intäktsredovisning avspeglas i den finansiella rapporten. Detta innebär att företaget helt enkelt ska förklara så användaren av årsredovisningen förstår när och hur intäkter och kostnader kopplade till mäklaruppdrag redovisas under året. Detta gäller även om man endast har renodlade provisionsuppdrag.

Vidare ska punkterna 23.29 och 23.30 beaktas vari anges att företaget ska redogöra för vilken metod som används för att bedöma färdigställandegraden (endast vid succesiv vinstavräkning) samt att ett större företag ska lämna upplysningar om pågående uppdrag (endast vid färdigställandemetod) per balansdagen;

- Upparbetade intäkter
- Fakturerade belopp
- Av beställaren innehållna belopp

Sammanfattning

Man kan konstatera att det för att redovisa intäkterna i en mäklarverksamhet understundom behövs göras ett antal bedömningar. I valda delar är framför allt K2 svårt att tolka, och olika bedömningar av samma transaktion kan leda till olika redovisad omsättning, skattekost-

nad och resultat. Noterbart är också att valet av K2 och K3 påverkar ovanstående.

K2

- Provisionsbaserat uppdrag eller uppdrag till fast pris, normeringen är oklar.
- Vid uppdrag till fast pris, välj mellan huvudregel och alternativregel.
- Val av regel påverkar redovisad omsättning och redovisat resultat fram till dess att uppdraget är slutfört.
- Vid pågående mäklaruppdrag ger;
  - Fast pris, Huvudregeln – högre omsättning och högre resultat.
  - Fast pris, Alternativregeln – lägre omsättning men samma resultat som huvudregeln.
  - Provisionsbaserade uppdrag – samma omsättning som alternativregeln men lägre resultat.

K3

- Endast uppdrag till fast pris eftersom provisionsbaserade uppdrag inte har några egna regler som i K2.
- Välj mellan succesiv vinstavräkning och färdigställandemetoden.
- Färdigställandemetoden kan inte väljas i koncernredovisningen.
- Val av metod påverkar omsättning men inte redovisat resultat fram till dessa att uppdraget är slutfört.

Avslutningsvis kan sägas att sälja fastigheter och bostadsrätter har sina utmaningar, men det gäller också frågorna om redovisning kopplade till mäklartjänster. Min tro är att vi, oavsett om vi är i K2 eller i K3, ägnat dessa frågeställningar för lite uppmärksamhet och hanterar alla pågående uppdrag enligt reglerna om provisionsbaserade uppdrag utan att närmare bedöma om den slutsatsen är korrekt.

Det kan ju blir rätt men det kan lika gärna bli fel – och det är förhållningssätt som sällan passar en redovisningskonsult eller en revisor.

Per Lindblom, Auktoriserad revisor och Auktoriserad redovisningskonsult vid Allians Revision och Redovisning. Per föreläser om såväl revision som redovisning och är medlem i Srf konsulternas redovisningsgrupp.

18

Bokföringsnämnden, BFN hotet mot rättvisande bild av ett företags resultat och ställning

Av Johan Rudengren

*BFN är en statlig myndighet som har till uppgift att utveckla god redovisnings-
sed, enligt uppgift från deras webbsida, www.bfn.se. BFN ger ut regler och
informationsmaterial om bokföringslagen och årsredovisningslagen, dessa två lagar
är ramverket för hur bokföring ska föras och årsredovisning upprättas. I andra
kapitlet tredje § årsredovisningslagen anges att balans- samt resultaträkningen ska
upprättas så att rättvisande bild uppnås av företaget.*

*Denna artikel har till syfte att lyfta fram de brister som det allmänna rådet
BNAR 2017:3 Årsbokslut har.*

Regelverket för den som ska upprätta årsbokslut för verksamhet som bedrivs i enskild firma återfinns i BFNAR 2017:3. Jag menar att detta regelverk är ett hinder för att leva upp till kraven om rättvisande bild av ett företags resultat och ställning. För att uppnå enkelhet har fullständighet offrats på redovisningsnormeringens altare. Jag ser fyra väsentliga brister:

- Det allmänna rådet förhindrar att du bokför hela anskaffningsvärdet av en jordbruksfastighet, vilket får till följd att ej heller alla skulder avseende fastigheten finns med. Denna begränsning gör att företagen inte via sin redovisning får information om företagets ställning,

vilket är helt avgörande exempelvis vid en enkel analys över hur företaget utvecklats över tiden.

- Nästa begränsning i rådet som medför samma brist, är att avskrivningar inte ska finnas med i bokföringen. Jag syftar på substansvärdepensionsavdragen på skog och grustäkt.
- Den tredje bristen är att skogskontoavsättningar inte ska finnas med i bokföringen. Skogskontot är centralt verktyg för att planera sina skogsintäkter. Inom skogen kommer intäkterna tre gånger under en period av cirka sjuttio år, därför är skogskontot väsentligt för att kunna fördela ut skogsintäkterna över tid.
- Den fjärde bristen är att en avsättning till periodiseringsfond inte ska bokföras, det betyder att det saknas obeskattade reserver i balansräkningen.

Hur kan det ha gått så här?

Jag har ställt frågan till sakkunniga och samstämt säger man att det är förenkling som gäller, det ska vara enkelt. Men om enkelt blir värdelöst, då måste en omdömesgill normgivare fundera om de är på rätt väg.

I vår yrkesroll som rådgivare till små och medelstora företag är det en vital del att förklara vikten av att följa företagets resultat och ställning. Omfattande arbete läggs idag ned på att upprätta begripliga rapporter som snabbt ger en överblick över hur verksamheten utvecklas. Då är det förödande om vi blir brottslingar för att uppnå rättvisande bild. Saken blir än mer komplicerad när vi inför banken ska förklara varför räkenskaperna inte utvisar hela företagets resultat och ställning.

Nedan följer en redogörelse från ett samtal med ett nytt uppdrag. En påläst företagare som driver sin nuvarande verksamhet i ett aktiebolag idag och som förvärvat en jordbruksfastighet och bett om råd hur räkenskaperna ska läggas upp.

Kunden:

Jag vill äga fastigheten i bolag, då är jag bekväm med hur resultat och balans ser ut sedan tidigare.

Svar:

Nej det går inte, du får inte förvärvstillstånd för en jordbruksfastighet i en juridisk person i Sverige, eller det är ovanligt att få tillstånd till det.

Kunden:

Nej jag förstår då blir det enskild firma, hur kommer räkenskaperna att se ut?

Svar:

Du kommer tyvärr inte att känna igen dig, vi har ett regelverk att förhålla oss till, det förhindrar mig att bokföra hela fastigheten och rörelsens förlopp, du kan inte använda räkenskaperna till annat än lämna in din inkomstdeklaration, följande poster saknas i räkenskaperna:

- Bostadsfastigheten, om du bor där själv får inte finnas på balansräkningen, ej heller lån på denna del av fastigheten, det betyder att du inte kan visa banken en hel bild av ditt engagemang hos banken med dina räkenskaper.
- Substansvärdeminskningsavdrag såsom skogsavdrag och avskrivning på grustäkt finns inte med, det betyder att fastigheten har ett för högt värde i räkenskaperna, även på grund av detta kan banken inte använda dina räkenskaper.
- När du väljer att skjuta fram beskattningen genom att sätta av del av skogsintäkterna till skogskonto då saknas dessa uppgifter i räkenskaperna.
- Samma sak med periodiseringsfonder, dessa får inte finnas med i bokföringen.

Kunden:

Men kan detta vara möjligt, finns det inte något som heter rättvisande bild, alla affärstransaktioner ska bokföras eller något liknande. Att följa företagets resultat och ställning blir ju inte möjligt heller då, vilket borde strida mot 6 kapitlet bokföringslagen, där det regleras hur ett årsbokslut ska upprättas. Detta är ju en lag, kan verkligen ett allmänt råd ta över svensk lag?

Svar:

Lagen reglerar inte i detalj hur du ska bokföra, det är en ramlag. Därför finns BFN, de har upprättat regelverk för hur de flesta företagsformer ska upprätta sina räkenskaper. Råden är tvingande, vi som rådgivare måste följa dem. Men jag delar din uppfattning att det är märkligt. Jag kan bara spekulera över varför det blivit så tokigt. BFN vill förenkla för

de som ska upprätta handlingarna, men effekten blir att handlingarna som vi tar fram blir värdelös på grund deras regelverk. Man har helt missat bokföringens grundläggande uppgift, att hålla koll på företagets resultat och ställning.

Johan Rudengren, auktoriserad revisor, arbetar till vardags som VD på redovisnings- och revisionsbyrån Rådek. Han har tidigare undervisat i redovisning och företagsekonomi. Rådek driver sin verksamhet i Södermanland och har cirka 90 anställda.

22

Hur ska årsredovisningen dateras?

Av Claes Eriksson

Bokföringsnämnden (BFN) skickade redan i november 2020 en hemställan om lagöversyn till Justitiedepartementet. Bokföringsnämnden ville att departementet skulle överväga om bestämmelsen om undertecknande i 2 kap. 7 § årsredovisningslagen borde ändras eller kompletteras. Trots att departementet inte har gjort något har BFN ändrat i sin normering.

Frågan handlar om hur bestämmelsen i 2 kap. 7 § sjätte stycket årsredovisningslagen ska tolkas. Ända sedan K2 och K3 funnits har det funnits punkter som anger att dagen för undertecknande ska vara den dag årsredovisningen beslutas. Det vill säga om ett aktiebolag har ett styrelsemöte den 15 mars där det beslutas hur årsredovisningen ska se ut, men av olika skäl skriver inte alla under originalet den dagen ska ändå den 15 mars anges som dag för undertecknande.

Reglerna i K-regelverken ifrågasattes utifrån formuleringen i årsredovisningslagen. I lagparagrafen anges att årsredovisningen ska innehålla uppgift om den dag då den undertecknades. Så som det uttrycks är det svårt att se att det skulle vara en annan dag än den då respektive styrelseledamot faktiskt skriver under. Det finns heller inget i förarbetena som tydligt pekar på att någon annan dag avses.

Hemställan om översyn

Syftet med den önskade översynen var att klargöra innebörden i och syftet med bestämmelsen i lagen. BFN anför att det från redovisnings-synpunkt finns ett behov av att årsredovisningen innehåller uppgift om det datum då företaget beslutade om årsredovisningens innehåll. Samtidigt anfördes att en årsredovisning inte kan anses helt färdigställd innan den är undertecknad av samtliga som ska skriva under. Enligt hemställan talar det för att det bör finnas två krav på datering. Dels kravet på angivande av datum för undertecknande, dels ett särskilt krav på att årsredovisningen, för det fall att den avges genom ett särskilt styrelsebeslut, också innehåller uppgift om dagen för detta styrelsebeslut.

Remiss med ändring i regelverken som följd

Utan att ha fått något svar på hemställan gick BFN vidare med en remiss som nu också har lett till förändringar i K-regelverken. Reglerna om att årsredovisningen ska innehålla uppgift om den dag årsredovisningen beslutades har upphävts. I stället förklaras i kommentartext att lagens krav innebär att det ska framgå vilket datum respektive befattningshavare har skrivit under. Skriver alla befattningshavare under samma dag räcker det att den dagens datum anges en gång. Skrivs årsredovisningen under olika dagar behöver däremot datumet för respektive befattningshavares underskrift anges.

Det tydliggörs också att årsredovisningen inte anses upprättad innan den dag samtliga befattningshavare som ska skriva under årsredovisningen har gjort det. Det innebär att samtliga styrelseledamöter måste ha kontroll över om det händer något väsentligt efter det att en årsredovisnings innehåll och utformning har beslutats på ett styrelsemöte fram till dess att de skriver under. Inträffar väsentliga händelser efter balansdagen men innan dess att årsredovisningen är upprättad, finns ju skyldighet att antingen justera balans- och resultaträkningarna eller tillföra information i not.

Se till att rätt personer skriver under

Normalt är det inte några problem att veta vilka personer som ska skriva under årsredovisningen. Det kan noteras att BFN tidigare angav i en punkt i K2 att årsredovisningens undertecknande skulle göras av dem som innehade respektive befattning vid avgivandet. Nu skrivs i stället i kommentaren att de som ska skriva under är de som

innehär respektive befattning när årsredovisningen undertecknas. Det förtydligas att för aktiebolag gäller ändringar i styrelsens sammansättning tidigast från den tidpunkt då anmälan om ändringen kom in till Bolagsverket. Det innebär att om det beslutas om ändringar på en bolagsstämma precis innan en årsredovisning ska undertecknas är det fortfarande de tidigare styrelseledamöterna som ska skriva under om inte ändringsanmälan kommit in till Bolagsverket.

Nu hör det väl inte till vanligheterna att det ändras i styrelsen precis innan en årsredovisning ska skrivas under. Men det kan ju tänkas ske i fall där man är oense om något. Då är det extra viktigt att vara säker på att det faktiskt är rätt personer som undertecknar årsredovisningen.

Den digitala världen

Om en årsredovisning i original upprättas i elektronisk form ska den undertecknas med en avancerad elektronisk signatur. När en sådan tjänst används får årsredovisningen automatiskt rätt datum för varje styrelseledamot. I någon inte allt för avlägsen framtid är det min tro att övervägande del av alla årsredovisningar i original kommer att vara årsredovisningar i digital form.

I skrivande stund finns problem med inlämningen av avskrift av årsredovisningen till Bolagsverket. Systemet var inte byggt för att ta emot dateringar vid varje styrelseledamots underskrift. När BFN beslutade om ändringar fick Bolagsverket sätta högsta fart med att anpassa systemet för digital inlämning av årsredovisningarna. De är klara med sina anpassningar och nu är det upp till programtillverkarna att bygga funktioner som fungerar med Bolagsverkets lösning.

Innan detta är helt löst kan man behöva lägga upp rutiner för att se till att alla styrelseledamöter skriver under samma dag. Men min tro och förhoppning är att när du läser detta är problemet löst. Det är ju trots allt meningen att digitaliseringen ska underlätta det dagliga arbetet.

Sammanfattning

Som jag ser det sätter BFN:s ändringar fingret på att det är viktigt att se till att ha rutiner för att fånga upp väsentliga händelser efter det att en årsredovisning har beslutats fram till dess att sista ledamot har skrivit under. Jag skulle inte påstå att det var oviktigt innan ändringarna heller, men nu är det tydligt att det inte går att undvika att ta hänsyn till en väsentlig händelse med förklaringen att årsredovisningens innehåll och

---

utformning var beslutad innan händelsen inträffade. Inträffar det måste helt enkelt årsredovisningen göras om.

Claes Eriksson arbetar som redovisningsexpert hos Srf konsulterna. Claes är bland annat ledamot i Bokföringsnämnden, BAS styrelse och Srf konsulternas redovisningsgrupp.

26

Kundförluster – vilken styrka av bevisning krävs för nedskrivning?

Av Mats Brockert

Jag har i ett tidigare nummer av Bulletinen (1/2017) behandlat frågan om nedskrivning av kundfordringar. Jag har fått en del kloka synpunkter på artikeln, bland annat med intressanta tankar och funderingar. Det jag har skrivit kanske inte är helt fel ur ett praktiskt perspektiv, dvs. hur frågan har behandlats i förvaltningsdomstolen. Däremot kan jag hålla med om kritiken att det jag framför kanske inte är korrekt utifrån hur lagen borde ha tolkats.

Det som kan ifrågasättas är att jag har gett uttryck för att det kan ställas ett högre beviskrav vid beskattningen för att få avdrag för en kundförlust än vad som gäller när en fordran ska skrivas ner enligt årsredovisningslagen. Frågan är närmare bestämt om avdragsrätten vid beskattningen ska prövas enligt det skattemässiga beviskravet sannolikt eller om frågan ska avgöras utifrån vad som är god redovisningssed enligt årsredovisningslagen och normeringen? Och om det är god redovisningssed som ska prövas är frågan om det är ett lägre beviskrav än sannolikt som gäller?

Jag inleder artikeln med att redogöra för vad som gäller vid bevisningen vid beskattningen och tar därefter upp hur man möjligen kan tolka redovisningslagstiftning och Bokföringsnämndens normering angående värdering av omsättningstillgångar. Avslutningsvis lämnar jag

några kommentarer och av naturliga skäl lämnar jag frågan öppen för diskussion.

Vad gäller för bevisningen vi beskattningen?

Frågan om avdrag ska medges eller inte för en utgift regleras i 16 kap. IL. När det gäller kundfordringar saknas det särskilda regler för avdragsrätt, varför frågan ska prövas enligt huvudregeln i 16 kap. 1 § IL. Det vill säga om det är en utgift för intäkternas förvärvande och bibehållande. Att det föreligger avdragsrätt för kundförluster kan knappast ifrågasättas. Det enda beviskrav som kan ställas upp för själva avdragsrätten är därför att företaget kan visa att de faktiskt har en obetald fordran.

Nästa fråga är när, dvs. vid vilken tidpunkt, avdrag ska medges. Huvudregeln för att bestämma beskattningstidpunkten regleras i 14 kap. 2 § IL. I andra stycket regleras att:

”Vid beräkningen av resultatet ska inkomster tas upp som intäkt och utgifter dras av som kostnad det beskattningsår som de hänför sig till enligt god redovisningssed, om inte något annat är särskilt föreskrivet i lag.”

När det gäller kundförluster finns det inget särskilt föreskrivet i inkomstskattelagen om beskattningstidpunkten. Det innebär att tidpunkten för avdrag följer god redovisningssed.

Hur ser Skatteverket på avdragsrätten för kundförluster?

I Skatteverkets rättsliga vägledning framförs bl.a. följande av intresse:

”Det saknas särskilda bestämmelser i skattelagstiftningen för värdering av kundfordringar. Skatteverket anser att den nedskrivning av kundfordringarna som gjorts i redovisningen i princip ska godtas även vid beskattningen under förutsättning att nedskrivningen står i överensstämmelse med god redovisningssed.”

”Händelser efter balansdagen ska beaktas vid nedskrivningen, vilket medför att upplysningar som ger ytterligare information om ett förhållande som förelåg på balansdagen ska beaktas. Det innebär att grunden till betalningsoförmågan alternativt tvisten avseende fordran ska vara hänförlig till det gångna räkenskapsåret eller tidigare räkenskapsår för att nedskrivning ska kunna ske och en nedskrivning baseras på information som framkommer mellan balansdagen och den dag då de finansiella rapporterna undertecknas.”

Det Skatteverket uttrycker kan knappast ifrågasättas och måste också utgöra grunden för en prövning av en kundförlust. Det som är mer intressant och som gör frågan mer komplicerad är följande skrivning:

”Det är den skattskyldige som har bevisbördan när det gäller nedskrivningsbehovet. Den skattskyldige ska därför visa att det är *sannolikt* att fordran är osäker intill det i räkenskaperna nedskrivna beloppet (se exempelvis RÅ 1972 Fi 1028).”

Det är denna skrivning som jag har tagit fasta på i min tidigare artikel, men som det finns anledning att ifrågasätta. Frågan är om den hänvisade domen verkligen kan tas som intäkt för att beviskravet är sannolikt.

Det är inte den hänvisade domens ålder som gör att det kan ifrågasättas om det är beviskravet sannolikt som gäller. Problemet är i stället att både kammarrätten och Högsta förvaltningsdomstolen endast fastställt länsrättens dom och att det därmed saknas vägledande skrivningar om bevisningen. Ett större problem är dessutom att det endast är bevisbördans placering som fastställs i domen. Vilket mått av bevisning som krävs framgår däremot inte. Det är därför inte självklart att det är det skatterättsliga beviskravet sannolikt som gäller.

Vad är beviskravet sannolikt vid inkomstbeskattningen?

Det är företaget som ska visa att det föreligger rätt till avdrag för en utgift, förutom vid efterbeskattning där bevisbördan alltid ligger på Skatteverket.

När det gäller vilken styrka av bevisning som krävs kan det variera väsentligt mellan olika transaktioner. Beviskravet brukar uttryckas genom en bevisstege och de begrepp som används i detta sammanhang är *antagligt, sannolikt, visat/styrkt och uppenbart*.

I vissa fall kan beviskravet framgå av lagen. Det gäller t.ex. avdrag för kontanta förluster där beviskravet är högre ställt. Enligt 16 kap. 20 § IL krävs det att avdrag kan medges om ”det klart framgår att förutsättningarna för avdrag är uppfyllda”. Det torde motsvara beviskravet visat/styrkt.

Ett läge beviskrav uttrycks t.ex. i 51 kap. 1 § SFL avseende befrielse för sanktionsavgifter. Av bestämmelsen framgår att det är tillräckligt att det kan ”antas” att felaktigheten har berott på t.ex. en felbedömning av en regel för att befrielse ska kunna medges.

Saknas det ett i lagen uttryckt beviskrav gäller sannolikt. Det brukar i vissa fall uttryckas matematiskt till 51 procent. Det vill säga att det vid en objektiv bedömning framstår som mer troligt att det som ska visas kommer att inträffa än att det inte kommer att inträffa.

Vad som är beviskravet sannolikt ska i viss mån prövas från fall till fall och behöver alltså inte alltid innebära samma styrka av bevisning. Till exempel bör beviskravet påverkas av om utgiften är en typisk

rörelsekostnad eller typisk privat levnadskostnad. Till exempel bör beviskravet skilja sig när det gäller en snickares avdrag för mellan å ena sidan en skruvdragare och å andra sidan en TV-apparat. För skruvdragaren torde beviskravet närma sig antagligt och för TV-apparaten ligger det kanske närmare visat/styrkt.

En viktig omständighet vad avser bevisningen för kundfordringar är att företagets bokföring anses utgöra ett betydande bevisvärde (se t.ex. HFD 2012 ref. 69, HFD 2012 ref. 65 och RÅ 1955 ref. 31). Det grundar sig på att näringsidkaren har ett ansvar enligt bokförings- och årsredovisningslagen att föra en korrekt bokföring och redovisning.

I detta sammanhang kan det också noteras att den ekonomiska vinningen av ett felaktigt tidigarelagt avdrag, med eventuell räntevinst, ofta är närmast försumbart. Det beror på att det uppkommer ökade administrativa kostnader vid en felperiodisering. Det innebär att det normalt saknas skattemässigt incitament att felaktigt skriva ner en kundfordring och att bedömningen därför som utgångspunkt bör vara gjord utifrån vad som har uppfattats som god redovisningssed.

När ska en kundfordring skrivas ner enligt god redovisningssed?

Kundfordringar klassificeras som omsättningstillgång. I 4 kap. 9 § ÅRL regleras värdering av omsättningstillgångar, där det anges att omsättningar ska tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen. I paragrafen lämnas dock ingen vägledning hur kundfordringar ska värderas. Det vill säga hur troligt ska det vara att betalning inte kommer att erhållas för att en obetald fordran ska skrivas ner. Viss vägledning kan möjligen hämtas från de allmänna bestämmelserna om årsredovisning. Av 2 kap. 4 § ÅRL följer att värderingen ska göras med rimlig försiktighet. Försiktighetsprincipen innebär att en lägre värdering av tillgångar respektive en högre värdering av skulder ska väljas vid osäkerhet av värdet.

Av 2 kap. 4 § ÅRL framgår det vidare att hänsyn ska tas till handlingar som inträffat fram till den tidpunkt när årsredovisningen upprättas och som bekräftar förhållanden som förelåg på balansdagen. Enligt min mening är denna bestämmelse viktig när det gäller att kunna fastställa om det föreligger en kundförlust för beskattningsåret, eftersom fordringens ålder av naturliga skäl har betydelse vid en bedömning av hur troligt det är att betalning kommer att erhållas.

Anta att fordran förföll till betalning den 31 september och årsredovisningen upprättas den 30 april. Det innebär, om räkenskapsåret

är kalenderår, att det har förflutit sju månader sedan fordran förföll till betalning till dess årsredovisningen upprättats. Hade hänsyn däremot inte tagits till den tid som förflutit mellan balansdagen och när årsredovisningen upprättats skulle fordran vid en bedömning hur troligt det är att betalning kommer att erhållas endast varit tre månader. Vid en nedskrivningsprövning kan det därmed vara en väsentlig skillnad om hänsyn ska tas eller inte till händelser som inträffat fram till den tidpunkt när årsredovisningen upprättas och som bekräftar förhållanden som förelåg på balansdagen.

Vad gäller enligt K2?

I K2 regleras värderingen i punkten 13.4 där det anges att en kortfristig fordran inte får tas upp till ett högre belopp än vad som beräknas inflyta. Av kommentaren framgår det, när det gäller händelser som kan bekräfta förhållanden som förelåg på balansdagen, att en nedskrivning t.ex. kan bli aktuell när ett konkurs- eller ackordsförfarande har inletts.

Av intresse är också kommentaren i 2 kapitlet till den s.k. försiktighetsprincipen. Av kommentaren framgår det att: ”försiktighetsprincipen innebär att vid osäkerhet ska företaget välja en lägre värdering av tillgångar och en högre värdering av skulder.” Enligt försiktighetsprincipen ska alltså kundfordringar värderas med försiktighet. Det talar för att bevisningen utifrån skatterättsliga begrepp kanske något närmare sig beviskravet antagligt.

Hur har kundförluster skattemässigt hanterats i förvaltnings- och kammarrätten?

Som tidigare nämnts är det företaget som ska visa att rätt till avdrag föreligger. När det gäller bevisbördans placering finns det alltså inga frågetecken. Det som däremot kan ifrågasättas är om det är beviskravet sannolikt som gäller för att avdrag för kundförluster ska medges. Det vill säga att det vid en objektiv bedömning framstår som mer troligt att företaget inte kommer att få betalt än att betalning kommer att erhållas.

Att beviskravet är sannolikt för själva avdragsrätten är det ingen tvekan om. Men som tidigare nämnts är det också närmast självklart att en kundförlust är en utgift som omfattas av avdragsrätten enligt 16 kap. 1 § IL. Den aktuella och mer svårbesvarade frågan är i stället om beviskravet sannolikt även gäller beskattningstidpunkten, dvs. vid periodisering av avdragsrätten. Frågan är särskilt ställd mot det faktum

att beskattningstidpunkten enligt inkomstskattelagen är direkt kopplad till god redovisningssed. Därmed borde beviskravet rimligen följa vad som gäller för att en fordran ska skrivas ner enligt 4 kap. 9 § ÅRL och god redovisningssed.

Jag kan dock inte påminna mig att jag läst en dom där avdrag nekas med hänvisning till att det inte var god redovisningssed att skriva ner fordran. Avdrag har i stället motiverats med att företaget inte har gjort sannolikt att det föreligger ett nedskrivningsbehov. Jag kan inte heller påminna mig om att jag har sett någon en dom där man, när det gäller fordringens ålder, har beaktat tiden som förflutit mellan räkenskapsårets utgång och tidpunkten när årsredovisningen upprättats. Det tyder enligt min mening på att domstolen vid sin prövning bortsett från vad som är god redovisningssed enligt redovisningslagstiftningen.

Avslutande kommentarer

Jag har alltså tidigare gett uttryck för att företaget måste kunna göra sannolikt att betalning inte kommer att erhållas för att avdrag ska medges vid beskattningen och att detta beviskrav är högre än vad som gäller för att en nedskrivning ska göras enligt årsredovisningslagen och tillämpad normering.

Annorlunda kan man uttrycka det som att det ska föreligga minst 51 procents sannolikhet att betalning inte kommer att erhållas för att avdrag ska medges vid beskattningen, samtidigt som det kanske räcker med 40–45 procents risk att betalning inte kommer att erhållas för att nedskrivning ska göras enligt god redovisningssed.

Denna bedömning att det är ett högre beviskrav vid beskattningen kan, och bör också, ifrågasättas. Inkomstskattelagens koppling till god redovisningssed vad avser beskattningstidpunkten borde rimligen också innebära att det är god redovisningssed enligt redovisningslagstiftningen som styr avdragstidpunkten. Det skulle i så fall innebära att en försiktig värdering ska göras enligt försiktighetsprincipen. Frågan är därför om inte beviskravet i så fall borde vara lägre än det som skattemässigt bedöms vara sannolikt. Möjligen skulle det kunna innebära att beviskravet bör ligga runt 40–45 procent i stället för 51 procent.

För många är diskussionen kanske rent akademisk, eftersom man ändå är försiktig att skriva ner kundfordringar. Det är ju trots allt en ren periodiseringsfråga och då vill man kanske inte riskera att hamna i onödiga diskussioner med Skatteverket med efterföljande kostsamma processer. Det finns ju också en möjlighet att återföra en nedskrivning i deklarationen som en justerad intäktspost om man känner

osäkerhet vad som gäller skattemässigt. Även om frågan kan tyckas akademiskt skulle det vara värdefullt om frågan prövades i Högsta förvaltningsdomstolen för att kunna få närmare vägledning och slippa onödiga diskussioner.

Avslutningsvis bör det nämnas att det inte finns någon lagreglerad koppling till god redovisningssed när det gäller om utgående moms ska kunna återfås för en kundförlust. Därmed torde beviskravet sannolikt gälla för återbetalning av moms. Dock kan man fundera på om det trots allt kan sättas något lägre då det normalt inte medför någon ekonomisk vinst för den enskilde att felaktigt skriva ner fordringar något för tidigt.

När det gäller moms kan det också noteras att Svenskt Näringsliv i februari 2019 gjort en hemställan om lagändring – en ändamålsenlig momshantering av befarade kundförluster. Hemställan är gjord med anledning av att möjligheten till nedskrivning har tillämpats restriktivt i underrätten, där det i princip har krävts att gäldenären har gått i konkurs för att återbetalning ska medges. I vissa fall har inte ens konkurs varit tillräckligt för att godta återbetalning. Att det finns ett starkt behov av lagändring torde därmed inte kunna ifrågasättas.

Mats Brockert är skatteexpert på Srf konsulternas förbund. Mats har tidigare under en tioårsperiod suttit i styrelsen i BAS-intressenternas Förening och arbetar numera genom Srf konsulterna med BAS löpande verksamhet. I sitt författarskap behandlar han frågor inom både redovisning och beskattning.

33

Högsta förvaltningsdomstolen om när näringsverksamhet föreligger

Av Mats Brockert

I 2 kap. 6 § BFL regleras när en fysisk person är bokföringskyldig. Enligt bestämmelsen är bokföringskyldigheten direkt kopplad till om personen bedriver näringsverksamhet. Frågan om en ersättning ska beskattas i inkomstlaget näringsverksamhet eller i inkomstlaget tjänst är därför avgörande för om bokföringskyldighet föreligger.

Högsta förvaltningsdomstolen har prövat om en inkomst för utfört fiske, på ett fiskefartyg som ägdes av ett norskt bolag, ska hänföras till inkomstlaget näringsverksamhet eller tjänst (HFD 2022 ref. 6).

Gällande rätt, praxis och förarbeten

Till inkomstlaget näringsverksamhet räknas enligt 13 kap. 1 § första stycket IL inkomster och utgifter på grund av näringsverksamhet. Med näringsverksamhet avses förvärvsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt och självständigt. I detta fall var det självständighetskriteriet som skulle bedömas. Att det var yrkesmässigt var det nog ingen tvekan om.

Enligt praxis ska det göras en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet där en mängd faktorer kan tala för respektive emot självständighet (se t.ex. RÅ84 1:101 och RÅ 2001 ref. 25, jfr även prop. 2008/09:62 s. 9).

Reglerna i 3 kap. 1 § IL ändrade 2009 genom att det i ett andra stycke infördes tre kriterier som särskilt ska beaktas vid en bedömning av självständigheten. De är

- vad som avtalats med uppdragsgivaren,
- i vilken omfattning uppdragstagaren är beroende av uppdragsgivaren, och
- i vilken omfattning uppdragstagaren är inordnad i dennes verksamhet.

I förarbetena uttalas att dessa kriterier är inbördes likvärdiga och att en helhetsbedömning alltjämt ska göras men att det genom bestämmelsen tydliggörs att fokus ska ligga på relationen mellan parterna och deras gemensamma avsikt.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) skriver att: ”såsom fisket är organiserat måste enskilda fiskare i regel anses självständiga och deras inkomster således hänförliga till näringsverksamhet. Det utesluter emellertid inte att det i vissa fall kan finnas anledning att betrakta en fiskare som anställd och att inkomsterna därför beskattas som inkomst av tjänst.” Även om utgångspunkten är att det är inkomst av näringsverksamhet måste man ändå pröva om självständighetskriteriet faktiskt är uppfyllt.

Vid denna bedömning fann HFD att innehållet i avtalet med bolaget samt parternas agerande innebar att de har haft avsikten att ingå ett anställningsavtal.

När det gäller vilken omfattning uppdragstagaren är beroende av uppdragsgivaren och i vilken omfattning uppdragstagaren är inordnad i dennes verksamhet hänvisar HFD till lagens förarbeten. Där framgår det att det bl.a. ska beaktas i vilken utsträckning uppdragstagaren står under uppdragsgivarens arbetsledning, om uppdragstagaren har rätt att anlita medhjälpare eller att låta någon annan utföra arbetet samt antalet uppdragsgivare som uppdragstagaren har. Hänsyn bör vidare tas till om verksamheten utförs i uppdragsgivarens lokaler och med dennes verktyg, ansvarsfördelningen mellan parterna, ekonomiskt risktagande, om verksamheten avser utförande av ålagda arbetsuppgifter efter hand och om arbetsuppgifterna ingår i uppdragsgivarens ordinarie verksamhet samt uppdragets varaktighet. Enligt HFD framgick det inte annat i detta fall än att personen har stått under bolagets arbetsledning.

Slutligen skriver HFD att endast den omständigheten att personen inte är garanterad en ersättning kan inte vara tillräcklig för att självständighetskriteriet ska anses uppfyllt (jfr t.ex. RÅ84 1:47).

Mot denna bakgrund ansåg HFD att inkomsterna inte ska hänföras till inkomstslaget näringsverksamhet utan till inkomstslaget tjänst och ändrade därmed Skatteverkets och underrätternas beslut.

Avslutande kommentarer

Domen ger ett tydligt besked att en bedömning inte kan göras utifrån vad som är normalt, och att självständighetskriteriet alltid måste prövas utifrån de omständigheter som föreligger i det enskilda fallet. Vid denna bedömning ska hänsyn särskilt tas till vad som uttrycks i lagen och i lagens förarbeten avseende vilka omständigheter som bör beaktas. Det faktum att fisket ofta är organiserat på ett sätt att enskilda fiskare i regel anses självständiga innebär alltså inte att en prövning i det enskilda fallet kan undvikas.

Mats Brockert är skatteexpert på Srf konsulternas förbund. Mats har tidigare under en tioårsperiod suttit i styrelsen i BAS-intressenternas Förening och arbetar numera genom Srf konsulterna med BAS löpande verksamhet. I sitt författarskap behandlar han frågor inom både redovisning och beskattning.

SVENSK REDOVISNING – BULLETTINEN

BULLETTINEN utkommer fyra gånger per år. Den innehåller nyheter med expertkommentarer främst inom praktisk redovisning. Bulletinen ger dig möjligheter att följa med och delta i debatten om ekonomi- och redovisningsfrågor.

Bulletinen finns i både tryckt och digitalt format och är tänkt som ett nyhetskomplement till Bokföringsboken och Bokslutsboken, men kan även läsas fristående från dessa.

BULLETTINENS innehåll tas fram av Srf konsulterna på uppdrag av **BAS-intressenternas Förening**, den organisation som ansvarar för innehållet och kontoplanen. Föreningens medlemmar är branschorganisationer, intresseföreningar och statliga myndigheter. Man får därför här den mest initierade och pålitliga information som finns att få.

SVENSK REDOVISNING är en serie där följande produkter ingår:

BOKFÖRINGSBOKEN
BOKSLUTSBOKEN

BULLETTINEN
NYCKELTALEN

SVENSK REDOVISNING finns även på internet, bland annat som en del i Norstedts Juridiks arbetsverktyg **JUNO**.

BAS-intressenternas Förening: Björn Lundén AB, Bokföringsnämnden, Bolagsverket, Byggföretagen, Ekonomistyrningsverket, FAR, Fastighetsägarna, Föreningen Företagsekonomiska Institutet 1888, Föreningen SIE-Gruppen, Föreningen Svenskt Näringsliv, Ludvig & Co, Näringslivets Regelnämnd (NNR), Riksidrottsförbundet, SCR Svensk Camping, Skatteverket, Srf konsulterna, Statistikmyndigheten SCB, Svenska kyrkan, Sveriges Allmännyttan, Sveriges Kommuner och Regioner, Visita – Svensk besöksnäring.
Mer information på www.bas.se

 Srf konsulterna

BAS
Inte bara en kontoplan

NORSTEDTS
JURIDIK | KARNOV
GROUP

